

kar je napisal, ostalo v knjigah in revijah kot neizbrisen del slovenske kulture in slovenskega zgodovinskega pisja.

— — —

Gornje besede sem govoril v imenu Zveze zgodovinskih društev Slovenije in Zgodovinskega arhiva Ljubljana na pogrebu Jožeta Sorna 16. julija 1982. V Naših razgledih je izšel govor, ki ga je imel Janko Prunk v imenu Inštituta za zgodovino delavskega gibanja. Prispevki za zgodovino delavskega gibanja so objavili spominske besede, ki sta jih na žalni seji Inštituta spregovorila Milica Kacin-Wohinz in France Kresal (22, 1982, str. 271—274). V Časopisu za zgodovino in narodopisje je pisal Antoša Leskovec (53, 1982, str. 111—113), v Kroniki Peter Vodopivec (30, 1982, str. 225), v Arhivih Traute Sežun (5, 1982, str. 127—128). Širše vrednotenje Šornovega dela so objavili ob njegovi šestdesetletnici Prispevki za zgodovino delavskega gibanja (21, 1981, str. 225—227 — Franc Rozman), Kronika (29, 1981, str. 62—63 — Ferdo Gestrin) in Zgodovinski časopis (35, 1981, str. 146—148 — Vasilij Melik). Bibliografijo Šornovih del je sestavil Franc Rozman (Prispevki 1981, str. 227—238); obsega 245 enot in jo je zaenkrat dopolniti še s člankoma Trgovske zveze Slovenije z Republiko Avstrijo od novembra 1918 do novembra 1919 (Kronika 30, 1982, str. 226—235 — slovenski prevod 244. enote v Rozmanovi bibliografiji), Narodni svet v Ljubljani in njegov gospodarski odsek (Prispevki 23, 1983, str. 55—61). Pri založbi Obzorja v Mariboru bo izšla knjiga Začetki industrializacije na Slovenskem 1720—1870 v redakciji Jasne Fischer in Petra Vodopivca.

Vasilij Melik

ZNANSTVENO DELO IVANA ŠKAFARJA

Dne 15. februarja 1983 je v Radljah ob Dravi umrl upokojeni župnik in dekan **Ivan Škafar** (pokopan 17. februarja v Brátoncih pri Béltincih). Rojen je bil 6. maja 1912 v Béltincih kot kmečki sin, se naslednje leto izselil z očetom v South Bend (Indiana, ZDA), kjer je obiskoval osnovno šolo do 1920, nato po vrnitvi v Béltincih. Sedem razredov gimnazije je dokončal v Murski Soboti, osmi razred z maturo (1931) v Ljubljani. Študiral je bogoslovje v Mariboru, bil ordiniran 1935, kaplanoval v raznih krajih, bil duhovnik za prekmurske sezone delavce v Vojvodini in Severni Nemčiji 1939; po nemški zasedbi zaprt v Slovenskih Konjicah, Mariboru, Rajhenburgu in Zagrebu. 1941—45 je bil kaplan v raznih krajih sombotélske škofije na Madžarskem; 1945—59 župnijski upravitelj na Keblju na Pohorju — vmes od decembra 1949 do marca 1953 zaprt —, od 1959 do oktobra 1976 župnijski upravitelj in župnik v Radljah ob Dravi ter dekan vuzeniške dekanije.

Škafar je pričel publicistično pisati o prekmurskih sezonskih delavcih in misijonarjih v prekmurske in druge publikacije. Raziskal je širjenje MD v Prekmurju (Družba sv. Mohorja in Slovenska krajina, Književni glasnik 1937) in je to temo razširil na borbo Fr. Ivanocyja za madžarskimi oblastmi: Slovenska narodna zavest dr. Franca Ivanocyja in narodnostni pomen prekmurskega tiska v XX. stoletju (Dialogi 1970), Pred sedemdesetimi leti. O nameravani knjižni družbi za prekmurske Slovence (Prostor in čas 1974). O sodelovanju prekmurskih izobražencev z ostalimi slovenskimi je pisal v člankih: Kovačičevo potovanje po Prekmurjem (ČZN 1970), Dve ohranjeni pismi Božidarja Raiča Jožefu Borovnjaku (Kronika 1970), Jož. Bagáry, A. Trstenjak in martjanska pogodba iz 1643 (Kronika 1972; SR 1972), Sodelovanje dr. Fr. Ivanocyja in Jož. Klekla st. pri zemljevidu slovenskega ozemlja (ČZN 1977), Dva vélika za svobodo zaslužna iz Prlekije (Fr. Kovačič in Mat. Slavič, Stopinje 1975).

Raziskovanje slovstvene preteklosti Prekmurja je Škafar pričel s kritičnim razborom: Prekmurski pisatelji v Šafárikovi Zgodovini južnoslovenskega slovstva (JiS 1969), ki ga je prekinil z razpravo o dotlej nepoznanem delu: Gergur Mekinić Pythiraeus, hrvaški protestantski pisatelj in začetki slovstva pri Gradiščanskih Hrvatih (ČZN 1969). Za objavo virov s tega področja je oskrbel korespondenco med Miklóšem Küzmičem in škofom J. Szilyjem (Iz dopisovanja... SR 23, 1975) in s poročilom Madžari o prvih štirih knjigah Mikloša Küzmiča (ČZN 1975), posebej pa s temeljito Bibliografijo prekmurskih tiskov od 1715 do 1919 (Ljubljana, SAZU 1978, 103. str.). Z dvema knjigama se je še posebej ukvarjal: Slovenski abecedar Mihala Bakoša iz leta 1786 in njegov ponatis (ČZN 1978) in »Vélikí abecednik« Mikloša Küzmiča iz leta 1790 in njegov ponatis (ČZN 1976).

Z zgodovino v ožjem pomenu se je Škafar pričel ukvarjati med vojno z zbiraanjem gradiva za razpravo: Prekmurski del beksinskega arhidiaconata do leta 1440, ki jo je v prvem osnutku preložil prof. M. Miklavčiču kot disertacijo, pa do obrambe ni prišel. Objavil jo je v Croatica christiana periodica III, Zagreb 1979. V več krajših

objavah je obravnaval dolnjelendavsko gospostvo v srednjem veku: Dolnjelendavska rodbina Baholt (ČZN 1971), Opustošene vasi v dolnjem Prekmurju leta 1484 (ČZN 1971), Posest dolnjelendavskih Bánffyjev leta 1389 (ČZN 1972), Dnevnik dolnjelendavskih Bánffyjev (ČZN 1980). Z isto fevdalno rodbino je povezana razprava Jezuitski misijoni v krajini med Muro in Rabo za časa katoliške obnove 1609—1730 (AES 1, 1979); temeljnega pomena pa je Gradivo za zgodovino kalvinizma in luteranstva na ozemlju belmurskega in beksinskega arhidiakonata (Acta Ecclesiastica Sloveniae 3, 1981). Žal ni dokončal tej sorodne objave o izgnanih štajerskih predikantih konec 16. stoletja na Petanjcih v Prekmurju, za katero je pripravil 145 virov (izide v AES).

Iz novejšje zgodovine Prekmurja sta njegova članka: Gradivo k zgodovini uvedbe madžarščine v slovenske ljudske šole v Prekmurju (ČZN 1978) in Jurišičev pohod v Prekmurje... (ČZN 1980). V ta čas pa segajo tudi na začetku obravnavani spisi v zvezi z Ivanocyjem.

Med poljudnimi članki v pomurskem koledarju Stopinje je pomemben: Župnija Gospodovega vnebovhoda v Bogojini (Stopinje 1980). Ivan Škafar je zbral ne le veliko število prekmurskih rokopisov in tiskov, ki jih v naših knjižnicah ni bilo, marveč tudi veliko posnetkov (filmskih in v xeroxu) listin ter tiskanih objav o zgodovini Prekmurja, predvsem v madžarščini, pa tudi v nemščini. Lotil se je tudi raziskovanja prekmurskih rokopisnih pesmaric, njih povezanosti s kajkavskimi in madžarskimi. Žal tudi to delo — kot marsikatero drugo iz njegovih načrtov, — ni moglo biti več dokončano. Vendar pa vse opravljeno delo — v najtežjih razmerah, v odmaknjenih krajih — zagotavlja Ivanu Škafarju častno mesto med zgodovinskimi raziskovalci Prekmurja.

Vilko Novak